

დავალებები 1-35-ის პასუხები:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
ა		x		x									x					
ბ									x						x			
გ			x		x			x		x						x		x
დ							x							x				
ე	x					x					x	x						x

	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
ა		x							x	x			x				
ბ	x		x		x										x	x	
გ											x						
დ				x		x		x						x			x
ე							x					x					

დავალებები 1-35-ის შეფასების სქემა:

ყოველი სწორი პასუხი ფასდება 1 ქულით, ხოლო მცდარი პასუხი - 0 ქულით.

დავალება 36. (5 ქულა)

შეუსაბამეთ ციფრებით დანომრილ სიდიდეებს ასოებით დანომრილი განზომილებები, რომლებიც გამოსახულია SI სისტემის ძირითადი ერთეულებით. პასუხების ფურცელზე ცხრილის სათანადო უჯრებში დასვით ნიშანი **X**.

1. მაგნიტური ნაკადი	ა. კგ·მ ³ / (ა ² ·წმ ³)
2. ინდუქციურობა	ბ. კგ·მ / (ა·წმ ³)
3. ელექტრული ტევადობა	გ. ა ² ·წმ ⁴ / (კგ·მ ³)
4. კუთრი წინაღობა	დ. კგ·მ ² / (ა·წმ ²)
5. დაძაბულობა	ე. კგ·მ ² / (ა ² ·წმ ²)
6. ϵ_0 ელექტრული მუდმივა	ვ. ა ² ·წმ ⁴ / (კგ·მ ²)

	1	2	3	4	5	6
ა				x		
ბ					x	
გ						x
დ	x					
ე		x				
ვ			x			

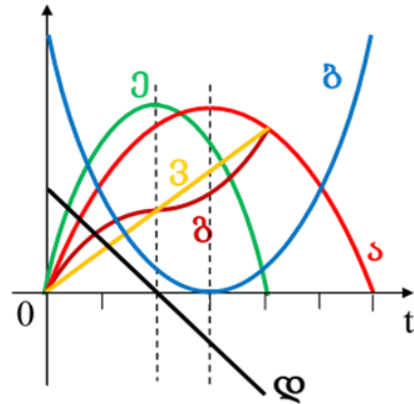
მიღებული ქულა უდრის სწორი სვეტების რიცხვს მინუს ერთი. სწორი სვეტები ისეთია, როგორც მოყვანილ ცხრილშია. განსხვავებული სვეტები მცდარია.
(მაქს. 5 ქულა)

დავალება 37. (5 ქულა)

დედამიწის ზედაპირის ერთი და იმავე ადგილიდან ერთდროულად ვერტიკალურად ზევით აისროლეს ორი ტოლი მასის სხეული, პირველი v_1 სიჩქარით, მეორე კი $v_2=1,5v_1$ სიჩქარით.

შეუსაბამეთ ჩამოთვლილ ფიზიკურ სიდიდეებს მათი t დროზე დამოკიდებულების **თვისებრივი** გრაფიკები. პასუხების ფურცელზე ცხრილის სათანადო უჯრებში დასვით ნიშანი X.

1. პირველი სხეულის სიჩქარის გეგმილი ვერტიკალურად ზევით მიმართულ ღერძზე;
2. პირველი სხეულის მიერ გავლილი მანძილი;
3. პირველი სხეულის პოტენციალური ენერგია;
4. მეორე სხეულის კინეტიკური ენერგია;
5. მეორე სხეულის გადაადგილების მოდული;
6. მანძილი სხეულებს შორის მანამ, სანამ პირველი სხეული დაეცემა დედამიწაზე.

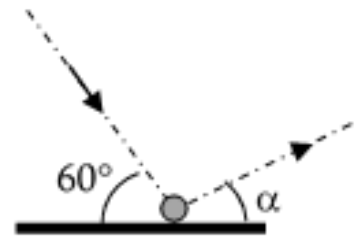
	1	2	3	4	5	6
ა					x	
ბ				x		
გ		x				
დ	x					
ე			x			
ვ						x

მიღებული ქულა უდრის სწორი სვეტების რიცხვს მინუს ერთი. სწორი სვეტები ისეთია, როგორც მოყვანილ ცხრილშია. განსხვავებული სვეტები მცდარია.

(მაქს. 5 ქულა)

დავალება 38. (3 ქულა)

ბურთულა დაეცა გლუვ ჰორიზონტალურ ზედაპირს 60° კუთხით და აირეკლა მისგან α კუთხით (იხ. ნახ.). დაჯახებისას სრული მექანიკური ენერგიის $2/3$ ნაწილი გარდაიქმნა სითბოდ. განსაზღვრეთ α კუთხე.

ამოხსნა:

პირობის თანახმად არეკვლის შემდეგ ბურთულას კინეტიკური ენერგია არეკვლის წინ მისი კინეტიკური ენერგიის მესამედია, ამასთან, რადგან ზედაპირი გლუვია, ის არ დაიწყებდა ბრუნვას (1 ქულა). ამრიგად გვაქვს, რომ

$$\frac{mv^2}{2} = \frac{1}{3} \cdot \frac{mv_0^2}{2} \text{ ანუ } v = \frac{v_0}{\sqrt{3}}$$

რადგან ზედაპირი გლუვია, ამიტომ ბურთულაზე დაჯახების პროცესში არ მოქმედებს ზედაპირის პარალელური ძალა და, მაშასადამე, არ იცვლება სიჩქარის გეგმილი ზედაპირის პარალელურ დერძზე (1 ქულა) ანუ

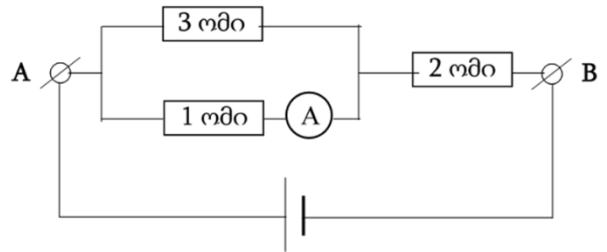
$$v \cos \alpha = v_0 \cos 60^\circ$$

ამ განტოლებებიდან მიიღება, რომ $\cos \alpha = \frac{\sqrt{3}}{2}$ ანუ $\alpha = 30^\circ$ -ს (1 ქულა).

დავალება 39. (5 ქულა)

ნახატზე მოცემულ სქემაში ამპერმეტრის ჩვენება 6 ა-ია. დენის წყაროს შიგა წინაღობა 0,25 ომია. იპოვეთ:

- 1) დენის ძალა 3 ომ წინაღობაში;
- 2) AB უბნის წინაღობა;
- 3) ძაბვა A და B მომჭერებს შორის;
- 4) 2 ომ წინაღობაზე გამოყოფილი სიმძლავრე;
- 5) 1 წთ-ში დენის წყაროს დახარჯული ენერგია.

ამოხსნა:

წინაღობები აღვნიშნოთ ისე, როგორც ნაჩვენებია ნახატზე. შესაბამისი დენის ძალები იყოს I_1 , I_2 და I_3 .

1) $\frac{I_1}{I_2} = \frac{R_2}{R_1} \Rightarrow I_2 = 2 \text{ ა} \text{ (1 ქულა)}$

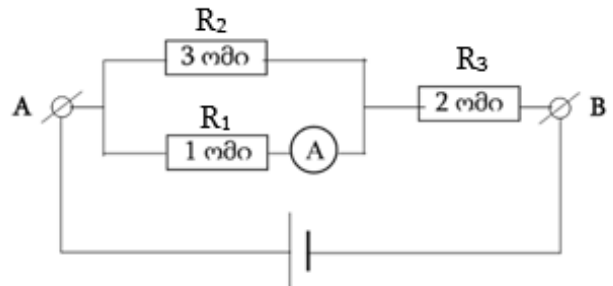
2) $\frac{1}{R'} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \Rightarrow R' = 0,75 \text{ ომი}$

$R = R' + R_3 = 2,75 \text{ ომი (1 ქულა)}$

3) $I_3 = I_1 + I_2 = 8 \text{ ა}, U = I_3 R = 22 \text{ ვ} \text{ (1 ქულა)}$

4) $P_3 = I_3^2 R_3 = 128 \text{ ვტ} \text{ (1 ქულა)}$

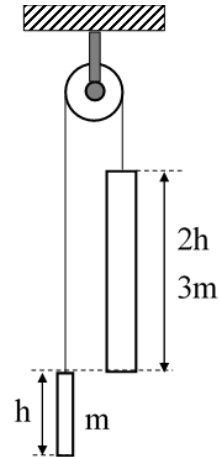
5) $W = I_3^2 (R + r)t = 11520 \text{ ჯ} \text{ (1 ქულა)}$

დავალება 40. (5 ქულა)

უძრავ ჭოჭონაქზე გადაკიდებულ უჭიმვად ძაფზე ჩამოკიდებულია m მასისა და $3m$ მასის ცილინდრები, რომელთა ზომები მითითებულია ნახატზე. თავდაპირველად ცილინდრები უძრავია ნახატზე ნაჩვენებ მდებარეობებში. სისტემა გაათავისუფლეს და მან დაიწყო მოძრაობა. თავისუფალი ვარდნის აჩქარებაა g . უგულებელყავით ჭოჭონაქის და ძაფის მასები, აგრეთვე ხახუნის ძალები. განსაზღვრეთ:

- 1) სხეულების აჩქარება;
- 2) ძაფის დაჭიმულობის ძალა;
- 3) რა მანძილს გაივლის თითოეული ცილინდრი ერთმანეთთან ჩავლის დროში;
- 4) რა დროში ჩაუვლის ერთმანეთს ცილინდრები;
- 5) რისი ტოლი იქნება სისტემის კინეტიკური ენერჯია ცილინდრების ერთმანეთთან ჩავლის დასრულების მომენტში.

ამოხსნა:

- 1) ძაფის დაჭიმულობის ძალა აღვნიშნოთ T ასოთი.

$$3mg - T = 3ma \quad \text{და} \quad T - mg = ma \quad \text{განტოლებებიდან გამომდინარეობს, რომ}$$

$$a = \frac{3mg - mg}{4m} = \frac{g}{2} \quad (1 \text{ ქულა})$$

- 2) ზემოთ ჩაწერილი ერთ-ერთი განტოლებიდან გამომდინარე გვაქვს

$$T = m(g + a) = \frac{3mg}{2} \quad (1 \text{ ქულა})$$

- 3) თითოეული ცილინდრი ერთმანეთთან ჩავლის დროში გაივლის $3h/2$ მანძილს.

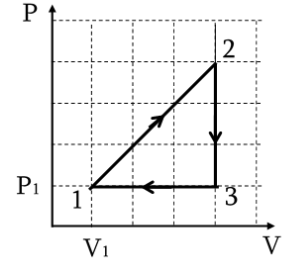
(1 ქულა)

$$4) \frac{3h}{2} = \frac{at^2}{2} \Rightarrow t = \sqrt{\frac{3h}{a}} = \sqrt{\frac{6h}{g}} \quad (1 \text{ ქულა})$$

- 5) მძიმე სხეულის პოტენციალური ენერჯია შემცირდა $3mg \cdot \frac{3h}{2} = \frac{9mgh}{2}$ -ით, ხოლო მსუბუქის გაიზარდა $mg \cdot \frac{3h}{2} = \frac{3mgh}{2}$ -ით. ენერჯიის მუდმივობის კანონის თანახმად $E_{\text{კინ}} = \frac{9mgh}{2} - \frac{3mgh}{2} = 3mgh$. (1 ქულა)

დავალება 41. (5 ქულა)

იდეალური აირი ასრულებს 1-2-3-1 პროცესს. V_1 და P_1 მოცულობა და წნევაა 1 მდგომარეობაში. ამ იდეალური აირის შინაგანი ენერგია განისაზღვრება ფორმულით $U = \frac{3}{2}pV$.

- 1) იპოვეთ 2 და 1 მდგომარეობებში აბსოლუტური ტემპერატურების შეფარდება T_2/T_1 ;
- 2) იპოვეთ 2-3 პროცესში აირის მიერ გაცემული სითბოს რაოდენობა;
- 3) იპოვეთ 3-1 პროცესში აირის მიერ გაცემული სითბოს რაოდენობა;
- 4) იპოვეთ 1-2-3-1 პროცესში აირის მიერ შესრულებული მუშაობა;
- 5) იპოვეთ 1-2 პროცესში აირის მიერ მიღებული სითბოს რაოდენობა.

ამოხსნა:

1) $T_2/T_1 = P_2V_2/P_1V_1 = 4P_1 \cdot 4V_1/P_1V_1 = 16$ (1 ქულა)

2) 2-3 პროცესში აირი მუშაობას არ ასრულებს, ამიტომ გაცემული სითბოს რაოდენობის ტოლად მცირდება აირის შინაგანი ენერგია:

$$Q_{23გაც} = U_2 - U_3 = \frac{3}{2}P_2V_2 - \frac{3}{2}P_3V_3 = \frac{3}{2} \cdot 4P_1 \cdot 4V_1 - \frac{3}{2} \cdot 4P_1 \cdot V_1 = 18P_1V_1$$
 (1 ქულა)

შესაძლოა იპოვოს მიღებული სითბოს რაოდენობა და ის აღმოჩნდეს უარყოფითი ნიშნის.

3) 3-1 პროცესში აირი ასრულებს უარყოფით მუშაობას. აირის შინაგანი ენერგია მცირდება აირის მუშაობისა და გაცემული სითბოს რაოდენობის ჯამის ტოლად:

$$U_3 - U_1 = Q_{31გაც} + A_{31} \Rightarrow Q_{31გაც} = U_3 - U_1 - A_{31} = \frac{3}{2}P_3V_3 - \frac{3}{2}P_1V_1 - P_1(V_1 - V_3)$$

საბოლოოდ $Q_{31გაც} = \frac{15P_1V_1}{2}$ (1 ქულა)

შესაძლოა იპოვოს მიღებული სითბოს რაოდენობა და ის აღმოჩნდეს უარყოფითი ნიშნის.

4) ეს მუშაობა გამოისახება სამკუთხედის ფართობით:

$$A_{1231} = \frac{3P_1 \cdot 3V_1}{2} = \frac{9P_1V_1}{2}$$
 (1 ქულა)

5) $A_{1231} = Q_{12მიღ} - Q_{23გაც} - Q_{31გაც} \Rightarrow Q_{12მიღ} = 30P_1V_1$ (1 ქულა)

ან თერმოდინამიკის პირველი კანონის გამოყენებით 1-2 პროცესისათვის და იმის გათვალისწინებით, რომ ამ პროცესში აირის მუშაობა რიცხობრივად ტრაპეციის ფართობის ტოლია.